

Ymam Sarahsy

Category: Kitapcy,Sözler,Taryhy şahslar

написано kitapcy | 23 январь, 2025

Ymam Sarahsy İMAMI SERAHSÎ KİMDİR?

İslâm âlimlerinin meşhûrlarından. Hanefî mezhebinde büyük fıkıh âlimidir. İsmi, Muhammed bin Ahmed bin Ebî Sehl Serahsî'dir. Künyesi Ebû Bekr, lakabı Şems-ül-eimme'dir. Türkistan'da yetişen İslâm âlimlerinden olup, 400 (m. 1010) senesinde Serahs'da doğdu. 483 (m. 1090)'de vefât etti. Serahs şehrine izafeten Serahsî denildi. Serahs şehri, Türkmenistan'da Meşhed ile Merv arasında eski bir şehir olup, bugün İran-Rus sınırı üzerindedir.

Ebû Bekr Serahsî, tahsilini Buhârâ'da yaptı. Fıkıh ilmini, zamanının en meşhûr âlimlerinden olan Şems-ül-eimme Ebû Muhammed Abdülazîz bin Ahmed Hulvânî'den öğrendi. Uzun yıllar bu hocasının derslerine devam edip, fıkıh ilminde çok iyi yetişti. Bu zâttan başka, diğer âlimlerden de ders aldı. Devletler hukuku husûsunda âlim ve bu husûsta İmam-ı Muhammed Şeybânî tarafından yazılan eserlerde mütehassıs olan Ebü'l-Hasen Ali bin Muhammed bin Hüseyin'den ve Ebû Hafs Ömer bin Mensûr el-Bezzar'dan ders almıştır.

Serahsî'nin en başta gelen hocası Şems-ül-eimme Hulvânî, Buhârâ'da meşhûr Hanefî mezhebi âlimlerinden idi. İlmiyle, yaşayışıyla, talebe yetiştirmesi ile insanlığa çok hizmet eden bu hocasından sonra onun yerine geçti, ilimdeki üstünlüğünden dolayı Serahsî'ye de Şems-ül-eimme (âlimlerin, imamların güneşi) lakabı verilmiştir. Zamanının meşhûr âlimlerinden olan Serahsî'den de Burhân-ül-eimme Abdülazîz bin Ömer bin Mâze, Mahmûd bin Abdülazîz özcendî, Rüknuddîn Mes'ûd bin Hasen, Osman bin Ali bin Muhammed Beykendî fıkıh ilmini öğrenmişlerdir.

Serahsî hazretleri, kelâm ve münâzara ilminde de âlim olup, çok ibâdet eden zâhid bir zât idi. Ömrü hep ilim öğrenmek, öğretmek ve dîne hizmet etmekle geçmiştir. Bu husûsta çok sıkıntılara katlanmış ve pek mükemmel eserler yazmıştır.

Osmanlı Şeyh-ül-İslâmı Kemâl Paşazâde, Serahsî'nin müctehid fil-mezheb tabakasından (Mezhebde müctehid) olduğunu bildirmiştir.

Serahsî'nin hayâtında önemli ve sıkıntılı bir dönem olmuştur. Bu dönem, on seneden fazla süren hapislik hayâtıdır. Zamanın hakanına nasihat kabilinden söylediği sözler sebebiyle hapse atıldı. Atıldığı hapishânede bir kuyuya kapatıldı. Uzun müddet, hapsedildiği kuyuda bırakıldı. Zemininde oda gibi küçük bir yer bulunan kuyu içinde, hapis iken de ilmî çalışmalarını sürdürdü. Yanında hiçbir kitap yok idi. Fakat o, onikibin cüz kitabı ezberlemişti. Talebelerine, bu kuyuda iken ders verdi. Talebeleri kuyunun başına toplanır, o da aşağıdan onlara ders verirdi. Otuz cildlik "Mebsût" adlı meşhûr eserini, bu hapisliği sırasında, kuyunun içinden dışarıda bulunan talebelerine söylemek sûretiyle yazdırmıştır. Bu kitabı yazdırırken hiçbir kaynağa müracaat etmemiş, hep daha önce öğrenmiş ve ezberlemiş olduğu bilgilere dayanarak yazdırmıştır.

Serahsî hazretleri bir defasında, hapis bulunduğu kuyunun başına gelen talebelerine ders verirken, o gün talebelerinden birinin gelmediğini farkedip sorar, arkadaşlarından biri; "Abdest almaya gitti. Ben de gidecektim, hava soğuk olduğu için abdest almaya gitmekten vaz geçtim" dedi. Bunun üzerine Serahsî hazretleri şöyle dedi: "Allahü teâlâ seni affetsin. Bu kadar soğuk sebebiyle abdest almaktan vazgeçilir mi? Hâlâ hatırımdadır, ben Buhârâ'da talebe iken, birgün ishale tutulmuş, acı çekiyordum. Günde kırk defa kadar helaya gitmeye mecbûr kalıyordum. Her defasında abdesti tazelemek için ırmağa gidiyordum, öyle soğuk idi ki, odama geldiğimde mürekkebi donmuş buluyordum. Sonra mürekkeb kabını bir müddet göğsüme sürüyordum ve göğsümün harareti onu eritince, notlarımı yazmaya devam ediyordum" buyurmuştur.

Hapisliğinin son aylarında, memleket iç savaşlar ile karışmıştı. Tam bu sıralarda, İmâm-ı Muhammed Şeybânî'nin devletler umûmî hukuku ile ilgili Siyer-i kebir adlı eserini şerh etmeye başladı. Bu kitabı, devletler hukuku sahasında ilk yazılan eserdir. 480 (m. 1087) senesi 20 Rebî'ül-evvel'de

hapisten çıkarıldı. Hapisten çıkarıldıktan bir müddet sonra Fergana'ya gitti. Fergana Emîri, Emîr Hasen kendisini büyük bir memnuniyetle kabûl edip, izzet ve ikramda bulundu. Onu ve talebelerini kendi sarayına alıp, orada çalışmalarını istedi. Bundan sonrada daha önce hapiste iken başlamış olduğu eserleri ve diğer eserlerini yazdırdı, ömrünün son yıllarını Fergana'da geçiren Serahsî hazretleri, orada da âlimler ve halk tarafından çok sevilmiş, önemli mes'eleler için müracaat kaynağı olmuştur.

Eserleri:

1. Kitâb-ül-mebsût: 30 ciltlik meşhûr eseridir. 15 cild ve 10 cild hâlinde iki ayrı baskısı vardır.

Fıkıh ilmine dâirdir. Allâme Tarsûsî, "Serahsî'nîn Mebsût'u öyle bir kitabdır ki, onun muhalifi ile amel edilmez. Ancak ona güvenilir ve onunla fetvâ verilir" demiştir;

2. Eşrât-üs-saât; bu eserini talebeliği sırasında hocası Şems-ül-eimme Hulvânî'nin kıyâmet alâmetleri ile ilgili dersleri sırasında tuttuğu notlardan yazmıştır;

3. Şerhi Ziyâdât-üz-ziyâdât;

4. Şerhi Câmi'-ül-kebîr;

5. Şerhi Câmi'-üs-sagîr;

6. Şerh-ül-muhtasar fil-fıkh;

7. Şerhi Siyer-i kebir; İmâm-ı Muhammed Şeybânî'nin Siyer-i kebir adındaki meşhûr eserine yazdığı şerhidir.

Bunu Antepli Muhammed Munîb efendi Türkçeye tercüme etmiş ve 1241'de basılmış olup, cihâda âit ince bilgileri ihtivâ eden büyük bir kitaptır;

8. Muhtasar-ı Tahâvî şerhi;

9. Şerhi kitâb-ün-nafakât;

10. Şerhi Edeb-ül-kâdî.

Fevâid-ül-fıkhıyye ve kitâb-ül-hayz Şems-ül-eimme Serahsî hazretleri buyurdu ki: Emr-i ma'rûf (iyiliği emretmek) mutlaka gereklidir. Çünkü münkerden (kötülüklerden) sakınmak, muhakkak lâzımdır. Emr-i ma'rûf da böyledir. Birini terkedince (nehy-i münkeri), diğerini (emr-i ma'rûfu) terk etmek gerekmez.”

<http://akincilardergisi.com/dergi/imami-serahsi.html> Taryhy şahslar